

Reģionu komitejas atzinums “Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam”

(2014/C 415/04)

Ziņotāja	Annabelle Jaeger (FR/PSE) Provansas–Alpu–Azūra krasta reģiona padomes locekle
Atsauces dokuments	Eiropas Komisijas 2014. gada 12. februāra atzinuma pieprasījuma vēstule

I. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

REĢIONU KOMITEJA

laikā, kad Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) pēdējie dati ietver brīdinājumu par klimata sasilšanas un tās ietekmes pastiprināšanos, un saskaņā ar Reģionu komitejas iepriekšējo atzinumu (CdR 5810/2013)

1. prasa Eiropas Savienībai izvirzīt laikposmam līdz 2030. gadam šādus trīs panākumus sološus un saistošus mērķus klimata un enerģētikas jomā:

- siltumnīcefekta gāzes emisijas samazinājums par 50 % salīdzinājumā ar 1990. gadu,
- atjaunojamo energoresursu daļa – 40 %, dalībvalstīm nosakot atbilstīgus mērķus,
- primārās enerģijas patēriņa samazinājums par 40 % salīdzinājumā ar 2005. gadu, pateicoties efektivitātes uzlabošanai un arī šajā gadījumā nosakot atbilstīgus dalībvalstu mērķus.

Minētie trīs mērķi ir nepieciešami, lai būtu vismaz cerība novērst katastrofālu klimata sasilšanu, kas pārsniedz 2 °C, un lai sasniegtu ES ilgtermiņa mērķi (siltumnīcefekta gāzes emisijas samazinājumu par 80–95 %);

2. norāda uz 2014. gada 20. un 21. marta Eiropadomes secinājumiem, kuros minēta valstu un valdību vadītāju vienošanās vēlākais līdz 2014. gada oktobrim pieņemt lēmumu par jauno politikas satvaru. RK pauž cerību, ka minētajā lēmumā tiks izvirzīti tālejoši mērķi; šajā saistībā ir norūpējusies par vērīgu trūkumu līdzšinējos Eiropas Komisijas priekšlikumos: tie ir pārāk vāji gan ierosināto procentu ziņā, gan tāpēc, ka to izpilde ir saistoša vienīgi ES līmenī, gan arī attiecībā uz ierosināto pārvaldības struktūru;

3. uzskata, ka šie trīs mērķi ir reālistiski no tehniskā viedokļa un to īstenošana labvēlīgi ietekmētu Eiropas ekonomiku; tie ir priekšnosacījums strukturālam ilgtermiņa redzējumam par tādu Eiropas enerģētisko nākotni, kas ir ilgtspējīga, droša un aizsargāta;

4. piebilst, ka Eiropas Savienībai būtu jāizvirza sev mērķis līdz gadsimta vidum panākt, lai neto emisiju līmenis būtu gandrīz nulle, – to darot tā, lai novērstu enerģētiskās nabadzības pastiprināšanos. Līdztekus pastāvīgiem centieniem samazināt siltumnīcefekta gāzes emisijas vairāk pūļu jāvelta, lai veicinātu pētniecību un izstrādi, kas ir saistīta ar atmosfērā nonākušā CO₂ savākšanu, kā arī CO₂ dabiskas piesaistes risinājumu plašāku izmantošanu;

5. atzīmē, ka ES, pateicoties šādiem apstiprinātiem mērķiem, būtu gatava Parīzē 2015. gada novembrī–decembrī paredzētajā Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) pušu 21. konferencē (COP21) apspriest pasaules mēroga nolīgumu par klimatu, konkrēti, paziņot par plānu pēc iespējas ātrāk, bet vēlākais līdz 2015. gada marta beigām, paredzēt “valstu ieguldījumu” UNFCCC ietvaros;

A. Pārvaldība

6. iesaka jaunajā enerģētikas pārvaldības satvarā ņemt vērā pieredzi, kas gūta saistībā ar stratēģijas “Eiropa 2020” tiesību aktiem, konkrēti, noteikt saistošus mērķus Eiropas Savienības un valstu līmenī, par kuru izpildi dalībvalstis būtu atbildīgas; tāpēc uzskata, ka ierosinātā sadarbības pieeja, saskaņā ar kuru mērķi tiek izvirzīti vienīgi Eiropas Savienības līmenī, nestimulēs pietiekami sasniegt šādus mērķus un vērīnīgākus rezultātus;

7. uzskata, ka valstu mērķiem, ko tās izvirza, lai palielinātu atjaunojamo energoresursu izmantošanu un samazinātu enerģijas patēriņu, noteikti jābūt saistošiem katrai dalībvalstij un ka šajā nolūkā valstīm jābalstās attiecīgi uz reģionālajām un vietējā līmeņa stratēģijām, jo tas būtu ne tikai efektīvāk, bet arī atbilstu subsidiaritātes principam. Šāda struktūra būtu jāizmanto arī jaunajā enerģētikas pārvaldības satvarā;
8. uzsver, ka jaunajai KLP var būt liela nozīme siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanā un oglekļa dioksīda piesaistē lauksaimniecības, mežsaimniecības un lopkopības nozarēs;
9. uzsver vietējā un reģionālā līmeņa būtisko nozīmi klimata pārmaiņu jomas politikas pasākumu izstrādāšanā un īstenošanā, atjaunojamo energoresursu attīstīšanā un energoefektivitātes nodrošināšanā, bet uzsver arī, ka vietējā un reģionālā līmeņa rīcība nevar būt optimāla, kamēr tā nav atzīta, proti, kamēr nav piešķirts pilnvarojums un ilgtermiņa finanšu resursi;
10. tāpēc aicina Komisiju atzīt vietējo un reģionālo pašvaldību lomu un uz tām balstīties, risinot uzdevumus klimata un enerģētikas jomā, un tās iekļaut politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam, kā arī iesaistīt jaunajā enerģētikas pārvaldībā, tādējādi ievērojot daudzlīmeņu pārvaldības principus, atbilstoši kuriem tiek atzīta katra pārvaldības līmeņa loma efektīvas publiskās politikas nodrošināšanā;
11. aicina vietējās un reģionālās pašvaldības vairāk uzņemties ar klimatu saistīto problēmu risināšanu – noteikt pašām savus tālejošus mērķus laikposmam līdz 2030. gadam un kopīgi īstenot iniciatīvas, lai sagatavotos COP21 konferencei 2015. gada decembrī Parīzē; šādas iniciatīvas pilnībā būtu saskaņā ar 2013. gada novembrī Varšavā notikušajā COP19 sanāksmē pieņemtajiem lēmumiem par vietējo un reģionālo pašvaldību lomas atzīšanu pirms ir panākta pasaules mēroga vienošanās;

B. Trīs nešķirami mērķi

12. pauž pārliecību: kaut gan mērķim samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju ir būtiska nozīme, lai varētu raidīt skaidru signālu un internalizēt visas piesārņojuma izmaksas, līdz ar to pazeminot tā līmeni, tikpat būtiski ir šo mērķi papildināt ar mērķiem atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes jomā, lai nodrošinātu, ka enerģētikas pārkārtošanas rezultātā tiek izveidota tāda tautsaimniecība ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, kas ir droša, konkurētspējīga un ilgtspējīga un radītu sinerģiju, kura pozitīvi ietekmē klimata pārmaiņas;
13. uzsver, ka ir vajadzīgi saistoši mērķi, kas ieguldījumus palīdz virzīt uz tīru tehnoloģiju izstrādi. Tāpēc ir arī steidzami nepieciešams sniegt juridisko drošību tiem, kas iegulda zemas oglekļa emisijas tehnoloģijās. Dalībvalstīm būs jānodrošina skaidrs un stabils regulējums, kas nepieļautu jaunus lēmumus ar atpakaļejošu darbību;
14. atgādina, ka jāpanāk taisnīga izmaksu sadale starp valstīm, reģioniem un pilsētām un jāņem vērā prasības attiecībā uz telpisko plānošanu un vietēji pieejamiem atjaunojamiem energoresursiem, neliedzot atsevišķiem reģioniem un pilsētām uzņemties lielākas saistības, ja tie to vēlas;
15. uzsver: izstrādājot politikas pasākumus ES un dalībvalstu līmenī, jāatceras, ka enerģijas izmaksām jābūt pieņemamām, un tādēļ energoefektivitāte ir būtiski svarīgs līdzeklis, jo tas patērētājiem un ES dalībvalstīm līdz 2030. gadam katru gadu ļautu ietaupīt vairāk par 200 miljardiem euro⁽¹⁾; uzskata arī, ka saistībā ar enerģētiskās nabadzības apkarošanu būtu jāiesaka dalībvalstīm un vietējām un reģionālajām pašvaldībām paredzēt īpašus pasākumus ģimenēm un mazāk aizsargātiem patērētājiem. Vienam no galvenajiem energoefektivitātes palielināšanas līdzekļiem jābūt ēku renovācijai, kas būtu svarīgs darbvietu radīšanas avots tādā sociāli jutīgā nozarē kā būvniecība. Turklāt tas pavērtu inovācijas iespējas energoefektīvu un no bioloģiskiem avotiem iegūtu materiālu jomā, stimulējot investīcijas pētniecībā, izstrādē un inovācijā. Tādēļ Eiropas līmenī būtu jāizveido īpaši fondi, kas paredzēti ēku energoefektivitātes uzlabošanai;

C. Eiropas enerģētiskā neatkarība

16. atgādina, ka Eiropa ir pirmajā vietā pasaulē enerģijas importa ziņā, un uzskata, ka tālejošāku ES mērķu izvirzīšana – panākt līdz 2030. gadam enerģijas patēriņa samazinājumu un vienlaikus palielināt atjaunojamo energoresursu daļu – ievērojami samazinātu enerģijas importu Eiropā un palielinātu tās enerģētisko neatkarību;

⁽¹⁾ "Saving energy: bringing down Europe's energy prices for 2020 and beyond", Ecofys, 2013. gada februāris.

17. vienam no prioritārajiem energoefektivitātes palielināšanas līdzekļiem jābūt ēku renovācijai, vienlaikus būvējot jaunus energoefektīvus mājokļus. Tomēr nebūtu pareizi šajā jomā piemērot visiem vienādu pieeju: reģionālās un vietējās pašvaldības ir atbilstīgs līmenis pareizu lēmumu pieņemšanai par konkrētiem jautājumiem. Tas kļūs par svarīgu darbvietu radīšanas avotu tādā no sociālā viedokļa jutīgā jomā kā būvniecība. Turklāt tas pavērtu inovācijas iespējas energoefektīvu un no bioloģiskiem avotiem iegūtu materiālu jomā, stimulējot investīcijas pētniecībā, izstrādē un inovācijā;

18. uzsver, ka 2030. gadā atjaunojamie energoresursi varētu nodrošināt gandrīz pusi no enerģijas patēriņa ES (avoti: *Fraunhofer Institute* ⁽²⁾ un Vācijas Aviācijas centrs ⁽³⁾);

19. uzsver energotaupības potenciālu, kas vislielākais ir tajās ES dalībvalstīs, kuras visvairāk atkarīgas no gāzes un naftas eksporta. Ieguldījumi ES energoefektivitātē līdz 2030. gadam ļautu Savienībai jūtami samazināt enerģijas importu Eiropā, tādējādi paaugstinot ES enerģētisko drošību, kā arī izstrādāt jaunas tehnoloģijas, kas būtu efektīvākas, drošākas, ekonomiskākas un sekmētu nodarbinātību;

20. turklāt uzskata, ka enerģētisko neatkarību un energoapgādes drošību ES varētu pastiprināt, izmantojot visus vietējos atjaunojamos energoresursus, vairāk attīstot vienoto enerģijas tirgu, piemēram, pašiem patērētājiem ražojot enerģiju mazā apjomā, izmantojot jaunus savienojumus, enerģijas uzkrāšanu un viedus tīklus, un, lai to panāktu, nosakot visām dalībvalstīm pienākumu ieviest minēto pasākumu īstenošanai labvēlīgus tiesību aktus. Komiteja uzsver, ka atjaunojamo energoresursu daudzveidība darbojas kā aizsardzība pret cenu svārstībām, mazina energosistēmas neaizsargātību un ļauj novērst piegādes pārrāvumus;

21. uzskata, ka Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir jāsekmē enerģijas infrastruktūru pārveide ar mērķi uzlabot pārrobežu savienojumus, taču īpaši steidzami tas ir jādara tajās valstīs, kurām vēl ejams vistālākais ceļš, lai sasniegtu noteikto mērķi: nodrošināt tādu elektrotīklu starpsavienojumu līmeni, kas ir līdzvērtīgs vai pārsniedz 10 % no uzstādītās ražošanas jaudas;

D. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas strukturālā reforma

22. atzinīgi vērtē kvotu tirdzniecības atlikšanas ieviešanu, lai uzlabotu ETS darbību. Komiteja tomēr uzskata, ka ir jāveic emisijas kvotu tirdzniecības strukturāla reforma; šajā saistībā atbalsta Eiropas Komisijas priekšlikumu izveidot arī "tirgus stabilitātes rezervi", taču tai būtu jāsāk darboties krietnu laiku pirms 2020. gada; uzskata par pilnīgi nepieciešamu stabilitātes rezervi papildināt ar citiem līdzekļiem, piemēram, lieko emisijas kvotu galīgu atcelšanu un zemākās cenas noteikšanu;

23. attiecībā uz oglekļa dioksīda emisiju izlīdzināšanu prasa Eiropas Komisijai samazināt starptautisko kredītu pirkumus. Minētie kredīti traucē sākt nepieciešamo strukturālo pārmaiņu procesu Eiropas Savienībā un arī nesekmē ieguldījumus ES teritorijā; aicina arī īstenot pasākumus ar mērķi stimulēt oglekļa dioksīda uzglabāšanu ilgtspējīgi pārvaldītos mežos;

24. uzskata, ka daļu ienākumu, kas gūti no emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas, vajadzētu piešķirt vietējā un reģionālajā līmenī īstenotiem pasākumiem;

25. uzskata, ka ir svarīgi pilnveidot arī citus kopējos instrumentus, kuru mērķis ir samazināt ietekmi uz klimatu, piemēram, ekodizainu un publisko iepirkumu. CO₂ nodokļi ir efektīvs instruments, kas devis pozitīvus rezultātus, un uz šo pieredzi var pamatoties, izstrādājot turpmākos pasākumus;

E. Vietējās ražošanas nozīme

26. uzskata, ka enerģijai, ko paši patērētāji mazā apjomā ražo no atjaunojamiem energoresursiem, jābūt vienam no risinājumiem, kas jāsekmē Eiropas enerģētikas nākotnes redzējumā un kas stiprinātu Eiropas tautsaimniecības spēju pārvarēt cenu svārstības. Tādēļ visām dalībvalstīm būtu jānosaka pienākums pieņemt tiesību aktus, kas sekmē šā mērķa sasniegšanu;

27. uzskata, ka vietējā un reģionālā līmeņa kooperatīviem, kurus veido iedzīvotāji, lai vairāk atbalstītu atjaunojamus energoresursus, ir jāpievērš īpaša uzmanība, jo tie, pirmkārt, ir papildu enerģijas piegādātāji un, otrkārt, tiem ir ievērojama izglītojoša ietekme, jo tie nostiprina izpratni par enerģijas racionālu izmantošanu;

⁽²⁾ "Long Term Potentials and Costs of RES", *Fraunhofer Institute*, 2011. gada maijs.

⁽³⁾ "EU-27 Energy [R]evolution", *Greenpeace*, 2012. gada 24. oktobris; "Renewable energy: a 2030 scenario for the EU", *WWF*, 2013. gada 6. novembris.

28. norāda, ka pat vienādas cenas gadījumā iedzīvotāju ieinteresēs ir, pirmkārt, vērsties pie vietējām iestādēm, lai lūgtu padomu viņu enerģētisko problēmu risināšanā, jo šīs iestādes ir vislabāk piemērotas palīdzēšanai, un, otrkārt, lai tiktu izstrādāti vietējie enerģijas ražošanas risinājumi, jo pasaules tirgos cenas paaugstinās. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kuru īpašumā ir enerģijas ražošanas iekārtas, aktīvāk jāiesaistās atjaunojamo energoresursu attīstīšanā;

29. atgādina, ka ir jāpanāk saskaņotība starp, no vienas puses, ES konkurences noteikumiem, kas ir ES ekskluzīvā kompetencē, un, no otras puses, enerģētikas politikas pamatprincipiem, kuros paredzēta ES un dalībvalstu dalīta kompetence un kuri neapstrīdami ietver pienākumu ņemt vērā subsidiaritātes principu un vietējo un reģionālo pašvaldību, īpaši vietējo un reģionālo enerģētikas aģentūru, svarīgo lomu;

F. Vietējais un reģionālais līmenis spēj izcili risināt klimata un enerģētikas problēmas

30. uzsver: kā pēdējā laikā apliecinājuši daudzi ekstremāli klimatiskie apstākļi, ar bezdarbības sekām pilnībā jātiek galā vietējām pašvaldībām, un tām būs jāmaksā par sekām nākotnē, ja enerģētikas pārkārtošana netiks paātrināta;

31. norāda, ka saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas (UNDP) aplēsi⁽⁴⁾ vairāk kā 70 % klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu un līdz 90 % pasākumu, kuru mērķis ir pielāgoties klimata pārmaiņām, veic vietējās pašvaldības;

32. atgādina, ka Eiropas Savienībai ir pielāgošanās stratēģija un ka nākamajās desmitgadēs lielākās problēmas, kas saistītas ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, būs jārisina tieši reģionālajām un vietējām pašvaldībām. Tāpēc un gatavojoties pārskatīt šo stratēģiju laika posmam pēc 2020. gada, reģioniem un pilsētām ar ES finansējuma palīdzību būs jāiegulda apjomīgi pūliņi, lai īstenotu programmas, kuru mērķis ir pielāgoties klimata pārmaiņām;

33. uzsver, ka vietējās un reģionālās pašvaldības, atrodoties tuvu iedzīvotājiem, var palīdzēt viņus informēt un izglītēt par enerģētikas pārkārtošanas saimnieciskajiem un sociālajiem ieguvumiem vietējā līmenī;

34. uzsver, ka politikas satvars laikposmam līdz 2030. gadam jābalsta uz tādām ES vietējā līmeņa iniciatīvām kā ES pilsētu mēru pakts (kura darbību Komiteja iesaka pagarināt līdz 2030. gadam), *Mayors Adapt* un uz citiem ES finansētiem projektiem, turklāt politikas satvaram šie projekti būtu jāatbalsta; šajā saistībā mudina Eiropas Komisiju rūpēties par politikas saskaņotību un sinerģiju starp dažādām iniciatīvām un attiecīgos gadījumos to izstrādē un īstenošanā iesaistīt Reģionu komiteju. Īpaši svarīgi ir panākt, lai šīs ES piedāvātās iespējas kļūtu pieejamas mazām pilsētām un lauku teritorijām;

35. uzsver: lai panāktu vēl lielāku progresu, vietējām un reģionālajām pašvaldībām būtu lietderīgi sev izvirzīt konkrētus kvantitatīvus mērķus, kas līdz 2030. gadam jāsasniedz attiecībā uz emisiju samazināšanu, atjaunojamiem energoresursiem un energotaupību, un šie mērķi jāatbalsta ar piemērotām vietējām un reģionālajām stratēģijām, lai pastiprinātu reģionu radīto dinamiku. Šos mērķus varētu noteikt, piemēram, nostiprinot vai paplašinot Pilsētu mēru pakts, kura darbības termiņu vajadzētu pagarināt pēc 2020. gada;

36. prasa Eiropas Komisijai izvirzīt priekšlikumus par enerģētikas pārkārtošanas pasākumu finansēšanu, īpaši ar EIB starpniecību. Ar šādiem pasākumiem, kas papildinātu paredzēto ES finansējumu laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam (*Life+Climate*, struktūrfondi, "Apvārsnis 2020", Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments u. c.), varētu atbalstīt esošās vai turpmākās vietējās finanšu struktūras;

37. un aicina vietējās un reģionālās pašvaldības, pamatojoties uz šo atzinumu, apvienot spēkus kopīgās pūlēs, lai liktu sadzirdēt savu balsi pirms COP21 konferences un tās laikā, ņemot vērā, ka svarīgs etaps ir Ņujorkā 23. septembrī ANO ģenerālsēdes rīkotais samits par klimata jautājumiem.

Briselē, 2014. gada 8. oktobrī

Reģionu komitejas
priekšsēdētājs

Michel LEBRUN

(4) UNDP ziņojums "Charting a new low-carbon route to development: A primer on integrated climate change planning for regional governments", 2009. gads.